

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

De Tweede Kamer en de Uitvoering, een moeilijke combinatie

Pieter Omtzigt

Geschreven ten behoeve van de parlementaire onderzoekscommissie uitvoeringdiensten
Enschede, 7 november 2020

Inleiding

De Tweede Kamer heeft twee hoofdtaken, het maken van wetten als medewetgever en het controleren van de regering. In beide taken zou de uitvoerbaarheid van wetten en regelingen een grote rol moeten spelen. Helaas is dat niet het geval.

Hiervoor zijn vele redenen aan te voeren. Het is daarom zeer goed dat de commissie uitvoeringsorganisaties hier in zijn algemeenheid onderzoek naar doet en de commissie kinderopvangtoeslagen onderzoek doet naar een specifiek schandaal.

In een eerdere bijdrage¹ heb ik al geschetst dat er grote problemen zijn met macht en tegenmacht in Nederland. Bij het toeslagenschandaal functioneerden de mechanismen van de rechtsstaat totaal niet: interne klokkenluiders werden op een zijspoor gezet. De belastingdienst bracht onvolledige stukken in bij het bestuursrecht. De ombudsman en de autoriteit persoonsgegevens waarschuwden wel, maar beten niet door, ook omdat de belastingdienst gewoon glashard loog en stukken achterhield. De Raad van State zag het wel, maar corrigeerde het niet.

De afgelopen jaren heeft ons politieke systeem steeds minder aandacht gegeven aan de uitvoering. Daar zijn zoals gezegd helaas veel redenen voor aan te voeren. Ik schets de redenen die hun oorzaak hebben in de politieke besluitvorming en in een aantal concrete besluiten die gaan over de structuur van de overheid.

- 1. De wetten zijn veel ingewikkelder geworden de afgelopen 50 jaar. En de politieke akkoorden zijn volledig dichtgetimmerd, zodat er geen controle op uitvoerbaarheid meer plaatsvindt**

¹ De (on)betrouwbare overheid, tijd voor een nieuw sociaal contract,
<https://socialechristendemocratie.nl/2020/10/02/de-onbetrouwbare-overheid/>

In Nederland hebben we een traditie om zeer, zeer gedetailleerde regeerakkoorden te sluiten. Maar die zijn steeds gedetailleerder geworden. Het regeerakkoord van 1994² telde 43 pagina's met heel veel wit en een paar tabellen. Het regeerakkoord van 2017 was twee keer zo lang en veel gedetailleerder en telde 68 pagina's van een veel kleiner lettertype en maar liefst 161 maatregelen waarvan heel precies berekend was wat ze moesten opbrengen. Regeringsfracties keuren deze regeerakkoorden doorgaans in een paar uur goed. Misschien herinnert u zich nog dat de VVD-fractie de inkomensafhankelijke zorgpremie daarbij over het hoofd gezien had in 2012. Bij uitzondering is dat teruggedraaid. De praktijk is echter dat alle maatregelen in het regeerakkoord goedgekeurd moeten worden, ongeacht of ze uitvoerbaar zijn of niet. Slechts een enkel totaal onuitvoerbaar plan, zoals de huishoudtoeslag, sneuvelt later alsnog, maar dat is de uitzondering. De regeringspartijen laten elkaar nauwelijks ruimte om naar de uitvoerbaarheid te kijken. Ze dwingen elkaar om de zeer gedetailleerde afspraken nauwgezet na te komen. Toen de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente (inclusief de meest complexe vormen) in het regeerakkoord stond, kon iedereen waarschuwen dat een gemeenteambtenaar van een kleine gemeente geen verstand heeft van de jeugd-GGZ, van intramurale jeugdzorg en kon iedereen waarschuwen. Het plan ging gewoon door.

Bovenop het regeerakkoord zijn recentelijk ook akkoorden gekomen. Het klimaatakkoord uit 2019 telt 250 pagina's en maar liefst 600 maatregelen, die niet individueel behandeld en beoordeeld worden op hun effectiviteit bij de behandeling van het klimaatakkoord. Het parlement accepteert het akkoord – net als het pensioenakkoord – en er is de facto nauwelijks politieke ruimte om dit nog te wijzigen of aan te passen aan nieuwe politieke of maatschappelijke inzichten, of aan praktische moeilijkheden die pas later aan het licht komen.

Dat is de essentie van het probleem. Nieuwe regelingen worden achter een onderhandeltafel bedacht. Daar zijn per definitie maar een aantal partijen aanwezig, om de onderhandelingen overzichtelijk te houden. Vervolgens worden de uitkomst van deze onderhandelingen in politiek beton gegoten.

Dat heeft twee consequenties. In de eerste plaats is het bijna onmogelijk om vanachter de tekentafel, wanneer je een regeling schetst, alle consequenties te overzien. Een echt beeld krijg je pas als je bezig bent met de concrete uitwerking van deze regeling en dat bespreekt met alle belanghebbenden, voornamelijk die in de praktijk.

² Kamerstuk 23715, nr. 11 Herdruk

In de tweede plaats zijn per definitie niet alle belanghebbenden evenredig in deze besloten onderhandelingsfase aanwezig. Ongeacht of het een formatie betreft of het sluiten van een 'akkoord': het aantal plaatsen aan de tafel is beperkt. Er zijn aan zo'n onderhandelingstafel altijd dominantere en eloquentere deelnemers: hun belangen zijn daardoor overmatig bepalend voor het eindresultaat. Sommige deelnemers zitten daar ook niet echt namens een achterban maar zijn meer te betitelen als lobby-organisaties en zitten daar voor hun eigenbelang. Zo'n stoel aan de onderhandelingstafel is heel veel waard.

Pas als het akkoord gesloten is en bekend wordt gemaakt, komt deze onevenwichtigheid aan het licht. Maar dit kan niet meer gecorrigeerd worden, omdat het akkoord al in politiek beton is gegoten.

Op deze manier wordt het feitelijk onmogelijk gemaakt om tot een goed uitvoerbare regeling te komen. Want dat vergt, naarmate je deze verder praktisch uitwerkt, voortdurende correctie en aanpassing, en soms zelfs heroverweging van de uitgangspunten. Maar dat kan niet, omdat de regeling van te voren al vastligt. Het gaat er dus steeds minder om of een regeling het beoogde doel dient. Ook als dat geenszins het geval is, wordt zo'n regeling door regering en parlement aangenomen en ingevoerd. Het gaat er enkel om of we kunnen volhouden dat de regeling in overeenstemming is met wat er in het regeerakkoord of het klimaatakkoord of welk akkoord dan ook, zodat we andere partijen kunnen dwingen akkoord te gaan. Dat is de werkelijke toetssteen waaraan het parlement helaas toetst. We drijven zo steeds verder van de werkelijkheid.

Tot slot worden vooral de fiscale en de socialezekerheidswetgeving steeds ingewikkelder. Weinigen kennen nog het hele stelsel van inkomstenbelasting en toeslagen of de Wet Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten en het ingewikkelde schattingsbesluit dat onder de bepaling het percentage arbeidsgeschiktheid zit. Iedereen wordt geacht de wet te kennen en te begrijpen. Ik durf hier gerust te beweren dat er vele Kamerleden zijn die de wet inkomstenbelasting en de toeslagen niet goed kennen of begrijpen. Hetzelfde geldt voor de zeer complexe arbeidsongeschiktheidswetgeving. Dat geldt natuurlijk in nog grotere mate voor burgers. Die kennen of begrijpen de wetten niet en komen er achteraf achter dat zij ergens wel of geen recht op hebben. Dan zitten ze zonder inkomen, zonder uitkering of met een enorme terugvordering.

Politici begrijpen vaak niet waarom die AOW en kinderbijslag zo populair zijn. Nou een essentieel element is dat ze begrijpelijk zijn. Je weet wanneer je er recht op hebt en wanneer niet. Je weet ook wanneer je buurman en er wel of geen recht op heeft. De mogelijkheden tot fraude zijn bij deze eenvoudige wetten relatief beperkt.

U vraag zich af hoe ingewikkeld het is. Ik zal u een voorbeeld geven over belastingen: De algemene rekenkamer deed onderzoek in 2017 en vond 179 belastingfaciliteiten en 34 belastinginstrumenten, die samen minimaal 97,6 miljard euro waard waren in dat jaar. De ARK heeft vrij vernietigende conclusies zoals:

“Wij constateren dat het parlement op dit moment geen periodiek geactualiseerd totaal- beeld heeft van de fiscale regelingen in Nederland die de belastingontvangsten beperken; door ons gedefinieerd als belastingfaciliteiten en -instrumenten. Het ontbreekt voor een groot deel van de belastingfaciliteiten aan inzicht of de beoogde doelen en effecten zijn behaald, en tegen welke ‘prijs”.³

2. De politiek heeft veel aandacht voor krantenartikelen, maar niet voor uitvoerbaarheid. Het enige dominante frame zijn koopkrachtplaatjes. Mechanismen om te controleren zijn afgeschaft.

De Tweede Kamer zou dit recht kunnen zetten door zich goed te concentreren op haar kerntaken. Wetgeving is gewoon complex en een individueel wetsartikel kan ertoe doen. Als de strafbepaling disproportioneel is of de kring van mensen die voor een bepaalde regeling in aanmerking komt, niet klopt, dan ontstaat er gegarandeerd een probleem in de uitvoering. Dat hebben we gezien bij de boetes van het UWV.

De Kamer heeft daarvoor een instrument, namelijk artikelsgewijze behandeling van een wet (artikel 101 en 102 van het reglement van orde). Alleen wordt er nooit een wet artikelsgewijs behandeld. Liever besteedt de Kamer haar tijd aan 30-leden debatten over de laatste krantenartikelen.

Een ander controlemechanisme is feitelijk ook afgeschaft: de commissie rijksuitgaven, die als taak had de controle op de juiste besteding door de regering van de begrotingsmiddelen, is in 2015 opgegaan in de commissie Financiën.

De fiscale en socialezekerheidswetten zijn tegelijk zo ingewikkeld geworden, dat Kamerleden en in toenemende mate experts steeds moeilijker kunnen inschatten welke gevolgen die wetten hebben voor de uitvoering en voor de burger zelf hebben. Besluiten worden dan nog uitsluitend genomen op basis van koopkrachtplaatjes. En die worden berekend met behulp van een bepaald model.

³ Zicht op belastingverlichtende regelingen, een inventaris van fiscale regelingen die de belastingontvangsten van het rijk beperken, Algemene Rekenkamer 2017

En dit gebruik van een model heeft perverse consequenties, omdat het model, en niet de werkelijkheid leidend wordt. En dat leidt dikwijls juist tot meer ingewikkeldheid. Dat mechanisme werkt als volgt: de politici willen zowel geen extra geld uitgeven omdat de uitgaven niet omhoog kunnen als ook betere koopkrachtplaatjes presenteren. Dat kun je bijvoorbeeld via deze twee manieren doen:

1. Een groep die in het standaardkoopkrachtplaatje zit krijgt extra geld, maar wordt zo klein mogelijk geworden. Dat kan alleen met zeer ingewikkelde regelingen en we hebben veel ingewikkelde regelingen en knoppen om aan koopkracht te draaien.
2. De koopkrachtverbetering gaat niet via een belastingverlaging die iedereen krijgt, maar via een inkomensafhankelijke regeling die je speciaal moet aanvragen. Omdat niet iedereen de regeling aanvraagt, maar een bepaalde groep er wel altijd recht op heeft, is dit goedkoper.

Het is belangrijk om hierbij op te merken dat hier dus gestuurd wordt op het model, en niet op echte koopkracht. Sturen op echte koopkracht zou vanzelfsprekend veel duurder (vanuit overheidsoogpunt) zijn. Het doel is juist om zo goedkoop mogelijk ervoor te zorgen dat het model toch aangeeft dat de koopkracht toeneemt. Met andere woorden, we moeten de gaten in het model vinden, en daarvoor hebben we buitengewoon ingewikkelde regelingen nodig. Om die koopkrachtplaatjes 'rond' te krijgen, zijn de afgelopen bijvoorbeeld de heffingskortingen in de loon- en inkomstenbelasting steeds inkomensafhankelijker geworden.

Voor burgers is daarmee compleet onduidelijk wat de gevolgen zijn voor belasting en doorwerking naar toeslagen als zij meer of minder zouden gaan werken/verdiene.

Het is duidelijk dat beide manieren tot ingewikkelde regelingen leiden. En zolang uitvoerbaarheid een veel minder criterium is, leidt dit tot steeds ingewikkeldere wetten.

3. De Tweede Kamer heeft steeds minder ervaren, gezaghebbende en ter zake deskundige Kamerleden.

Het duurt gewoon een paar jaar om de regering goed te kunnen controleren. Of misschien moet ik gewoon zeggen: het heeft mij een aantal jaren gekost om te begrijpen hoe ik dat een beetje effectiever kon doen. De meeste Kamerleden kregen die tijd niet. Bij het aantreden van een nieuwe Kamer was de gemiddelde

ervaring van een Kamerlid ongeveer 6 jaar in de jaren 60 en 80⁴. Daarna is dat gedaald naar 3 tot 4 jaar. Geen van de woordvoerders belastingzaken in de Tweede Kamer is een fiscalist op dit moment (Martin Wörsdörfer, VVD) is wel een ervaren fiscalist, maar nooit woordvoerder geweest).

Het is mijn ervaring dat een Kamerlid met ervaring in het veld het verschil kan maken in een commissie. Echter het Kamerlidmaatschap mist het maatschappelijke aanzien en heeft een hoog afbreukrisico.

Hier speelt overigens mee dat er vroeger een aantal grote partijen in de Tweede Kamer zat dat qua omvang de mogelijkheden had om bewust een aantal specialisten aan te trekken. Nu hebben we meer middelgrote (middelkleine partijen zo u wilt) in de Kamer, die daarvoor minder ruimte lijken te nemen c.q. kunnen nemen.

Dit betekent ook dat Kamerleden minder tijd hebben om gezag en expertise op te bouwen in hun veld en in de samenleving, zowel door harde selecties van partijen als ook door wat grotere electorale schommelingen dan in het verleden.

Tegelijk zijn wetgevingstrajecten langer geworden. Vooral wetgeving die uit Europa komt, kan een lange doorlooptijd hebben. De Europese Commissie schrijft witboeken, groenboeken en dan Richtlijnvoorstellen. Die moeten vervolgens worden omgezet in nationale wetgeving. Als je echt invloed wilt hebben, moet je aan het begin van het proces aanwezig zijn en begrijpen welke invloed een voorstel op Nederland heeft. Dat vereist echt jaren ervaring, diepe materiekennis en toegang tot een goed netwerk van experts. Die randvoorwaarden zijn gewoon niet altijd aanwezig en dat kost Nederland erg veel geld.

Een voorbeeld? Nederland kan de nieuwe btw-richtlijn op e-commerce niet op tijd invoeren. En als hij ingevoerd is, zijn er 408 extra ambtenaren⁵ nodig en jaarlijks 55 miljoen extra kosten. En dan zijn we nog te laat.

4. De Staten-Generaal heeft een steeds slechtere informatiepositie

Artikel 68 van de Grondwet is duidelijk:

“De ministers en de staatssecretarissen geven de kamers elk afzonderlijk en in verenigde vergadering mondeling of schriftelijk de door een of meer leden verlangde inlichtingen waarvan het verstrekken niet in strijd is met het belang van de staat.”

⁴ Zie bijlage 6 bij het eindrapport staatscommissie parlementair stelsel en deze blog van Tom Louwerse: <https://blog.tomlouwerse.nl/2010/05/het-onervaren-kamerlid-over-de-dalende.html>

⁵ Uitvoeringstoets bij het wetsvoorstel, kamerstuk 35527, nr. 3

In 2002 legde minister De Vries doel en strekking van dit artikel duidelijk uit aan de Eerste Kamer⁶. De inlichtingenplicht komt toe aan een individueel Kamerlid, ziet op openbare verstrekking van documenten en strekt zich uit tot documenten.

Tot een recente clash met de Kamer begin 2020 probeerde de huidige regering de uitleg te veranderen en de afdwingbaarheid te laten toekomen aan de meerderheid van de Kamer en hem niet langer uit te laten strekken tot documenten.

Het gevolg hiervan was dat Kamerleden vele Kamervragen gesteld hebben om informatie te verkrijgen over politiek gevoelige onderwerpen zoals de toeslagenaffaire. De informatie en documenten bestonden wel, maar doken pas na jaren op. Meestal met behulp van klokkenluiders (die vertelden waarnaar gevraagd moest worden) en journalisten (die gelijktijdige WOB-verzoeken indienden). Dat is natuurlijk geen manier van werken. Al in maart 2017 lag er een snoeihard en duidelijk juridisch advies over de toeslagenaffaire. Dat werd alleen uit alle WOB-verzoeken gehouden en de Kamer werd steeds voorgespiegeld dat de regering niets wist. De top van de belastingdienst/toeslagen wist werkelijk alles.

Indien de Kamer niet op haar strepen staat en documenten en informatie eist, komen problemen in de uitvoering nooit boven tafel. Een accountant die geen bonnetjes krijgt van een bedrijf geeft zijn opdracht ook onmiddellijk terug.

Dit is geen theoretisch probleem. Met Renske Leijten heb ik drie jaar vragen gesteld over het kinderopvangtoeslagschandaal. Daar leek niemand iets van af te weten of te begrijpen. Terwijl alles geWOBt werd en wij duizenden vragen gesteld hebben. Toen ik afgelopen maand nog een keer doorvroeg kwam er een memo uit maart 2017 boven tafel van de senior jurist waarin alles al stond, inclusief het advies te gaan compenseren. Als wij dat drie jaar geleden gezien hadden, waren de ouders nu al uit de problemen.

En hadden wij de afgelopen jaren ander nuttig controlewerk kunnen verrichten.

Dus wanneer problemen bekend zijn bij Kamerleden, dan moet de Kamer ook de mogelijkheid hebben om snel en duidelijk de informatie van de regering te ontvangen.

Het enige machtsinstrument dat beschikbaar is, een motie van wantrouwen tegen de minister of het kabinet is nogal zwaar, zeker als je lid van de coalitie bent en wanneer je niet weet welke informatie je niet kent.

Bij de huidige stand van zaken is er feitelijk een mechanisme nodig zoals een grondwettelijk hof om dit grondwetsartikel af te dwingen.

⁶ Kamerstuk 28362, nr. 2

Een informatieprotocol zoals voorgesteld door de staatscommissie parlementair stelsel zou een eerste stap zijn, maar of die stap voldoende is, waag ik zeer te betwijfelen vanwege het (te) vrijblijvende karakter.

5. De regering permitteert zich een aantal zaken, die toezicht moeilijk maken en waarop de Staten-Generaal niet terugvechten

Indien een wetsvoorstel niet voortkomt uit het regeerakkoord staat en gezaghebbende Kamerleden hun werk doen en de regering alle informatie verschaft, blijven er helaas nog steeds problemen over in het wetgevingsproces. Bijna elke wet eindigt tegenwoordig met de volgende zin:

“Zij treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip. Wij kunnen het inwerkingtreden van de verschillende onderdelen van deze wet op verschillende tijdstippen bepalen.”

Hiermee houdt de regering de flexibiliteit om een wet later, gedeeltelijk of geheel niet in werking te laten treden, zonder de Staten-Generaal hierover in te lichten. Dan heb je dus een volledig behandelde en goedgekeurde wet en treden wetsartikelen gewoon nooit in werking.

In 2016 nam de Kamer de fiscale verzamelwet 2017⁷ aan, die voorzag dat iemand met schulden bij de belastingdienst en de belastingdienst/toeslagen met één invorderingsregime te maken zou hebben en er een kwijtscheldingsmogelijkheid zou zijn. Recentelijk bleek dit niet in werking te zijn getreden en de regering denkt nu na over de uitvoerbaarheid, terwijl de originele uitvoeringstoets⁸ gewoon positief was. De Staten-Generaal hebben dus werkelijk geen idee wanneer welke onderdelen van wetten ingaan, ook omdat de regering niet eens een informatieplicht heeft om dat te melden. Om dit probleem van ‘geparkeerde’ maar wel aangenomen wetsvoorstellen inzichtelijk te hebben, dient periodiek (bijvoorbeeld eens per 6 maanden) een overzicht te worden verstrekt door de regering aan de Staten-Generaal van dit soort wetsvoorstellen zodat duidelijk is en blijft welke voorstellen deze status hebben.

6. Veel media zijn in Nederland weinig geïnteresseerd in wetgeving maar wel zeer geïnteresseerd in een leuke podcast of een sappige rel

U vraagt zich wellicht af waarom u deze zaken hier voor het eerst leest. De werkelijke reden is dat behandelingen van wetsvoorstellen vaak relatief weinig aandacht opleveren in de media. Een wetsvoorstel doorgronden kost tijd en omdat de uitslag van de stemming toch al vaak vaststaat (bijvoorbeeld omdat het

⁷ Wetsvoorstel 345554

⁸ Bijlage bij kamerstuk 34554, nr. 3

in het regeerakkoord of in coalitieoverleg zo is afgesproken), zijn de debatten vaak ook niet spannend.

Kamerleden krijgen vaak ook relatief weinig interrupties en die gebruik je niet gemakkelijk om een uitvoeringsprobleem recht te zetten, maar veel liever om nog een sneer te geven naar een politieke opponent of even een politieke positie te markeren.

Het gevolg is dat ingewikkelde socialezekerheidswetten en ingewikkelde belastingwetten vaak niet goed gevolgd worden door de media, wanneer ze gewijzigd worden. Dat geldt voor alle media, ook voor de media die zichzelf betitelen als kwaliteitsmedia. Deze onderwerpen zijn gewoon niet sexy genoeg, terwijl hier zeer belangrijke besluiten genomen worden. Kleine fouten in deze wetten leiden tot uitvoeringsproblemen of schrijnende individuele gevolgen. Het aspect 'uitvoering' moet een hogere prioriteit krijgen, tijdens het wetgevend proces. De werkwijze waarbij voorafgaand aan een wetsvoorstel een consultatieversie wordt gelanceerd, levert reeds in de voorfase veel bruikbare suggesties op, ook in de sfeer van risico's en problemen bij de uitvoering. Maar met die informatie wordt te vaak niets c.q. te weinig gedaan in het verdere verloop van de behandeling van zo'n wetsvoorstel.

7. We maken de organisatie van het rijk zo, dat niemand een probleem hoeft te zien of ziet en dat niemand verantwoordelijk is voor de oplossing

Natuurlijk gaat de politiek ook over een aantal structuurzaken die kunnen bijdragen aan slechte wetgeving en daardoor uitvoeringsproblemen.

- a. De Algemene bestuursdienst: dit roulatiemechanisme zorgt ervoor dat veel topambtenaren moeten rouleren naar een andere plek. Soms droom ik wel eens van een ingenieur Lely, die van het begin tot het einde verantwoordelijk was voor de inpoldering. Als je dat vergelijkt met hoeveel mensen een kleine verantwoordelijkheid hadden voor de aanleg van de Betuwelijn of de HSL, dan merk je dat de verantwoordelijkheid gewoon niet helder belegd wordt en regelmatig wijzigt. De aansturing van grote projecten waarbij de facto niemand zich echt verantwoordelijk voelt voor uitvoering, is fnuikend voor de efficiency en het draagvlak.
- b. Bij de toeslagenwetten is het ene ministerie beleidsverantwoordelijk (Sociale Zaken voor de kinderopvangtoeslag) en het ander ministerie (Financiën, belastingdienst) verantwoordelijk voor de uitvoering. Die leidt ertoe dat de lijnen heel lang worden. Toen de ambtenaren van de belastingdienst de wetten rond 2015 en 2016 echt wilden veranderen, werd dat gewoon keihard geblokkeerd in het ministerie van Sociale Zaken

- waar de ernst van de zaak niet doordrong. Het is namelijk algemeen bekend dat deze twee Ministeries niet echt goed samenwerken.
- c. Interne discussies worden niet aangemoedigd. Sterker nog, ik kom klokkenluiders tegen, loyale ambtenaren, die kapot gemaakt worden. Het gebrek aan klokkenluidersbescherming (nu een heel klein beetje verbeterd in de CAO) staat overigens in schril contrast met het feit dat (het beperkte aantal) ambtenaren die zich niet aan de wet houden, daar altijd mee wegkomt. Interne discussie wordt ook niet aangemoedigd als de eerste lijn van klachtenontvangers bestaat uit veel uitzendkrachten zoals bij de belastingtelefoon. Nederland moet heel nodig meer werk maken van de bescherming van klokkenluiders.
 - d. Uitvoering wordt zeer bewust op zo'n groot mogelijke afstand gezet van de politiek om politiek niet verantwoordelijk te zijn voor problemen. De Kaderwet ZBO's moest een aantal problemen oplossen maar de Rekenkamer⁹ heeft meerdere keren forse lacunes gesignaleerd. Het gaat hier om meer dan 120 miljard euro uitgaven.
 - e. Wanneer er problemen zijn bij de overheid, dringt de Kamer vaak op een onderzoek aan dat onder verantwoordelijkheid van de minister wordt uitgevoerd en soms zelf door een onderdeel van het ministerie. Of door een commissie die de regering zelf aanstelt. Dit leidt in de regel niet tot het boven krijgen van de onderste steen omdat er sturing is op zowel de vraagstelling als beïnvloeding van het onderzoek. Slechts wanneer bepaalde personen van statuur de opdracht onafhankelijk kunnen uitvoeren, komen er echt zaken uit het onderzoek, zoals bij de commissie-Davids of bij het inroepen van de parlementair advocaat. De ervaring tot nu toe leert dat de Kamer echt nog meer een eigen onderzoekscapaciteit zal moeten creëren als zij de regering echt goed wil controleren.
 - f. De meeste ideeën in de doorrekening van verkiezingsprogramma's komen nu uit stukken zoals 'kansrijk beleid' van het CPB. Alleen als iets goed komt uit de econometrische CPB-modellen, die veel limieten kennen, wordt het echt beleid. De adviesraden zijn grotendeels afgeschaft, politieke partijen hebben heel erg kleine wetenschappelijke bureaus en denktanks zijn zo goed als non-existent in Nederland. Het gevolg is dat er in vergelijking met andere landen weinig over goed doordachte mogelijke hervormingen gepubliceerd wordt. Van de in ons land aanwezige kennis (wetenschap, praktijk, beroepsorganisaties, etc.) wordt veel te weinig gebruik gemaakt. En er zullen weer denktanks moeten komen die doordachte ideeën over stelselwijzigingen kunnen uitwerken en over de voordelen en nadelen schrijven.

⁹ Bijvoorbeeld in het rapport 'Kaderwet ZBO's, Reikwijdte en implementatie, 2012

Oplossingen

De oplossingen voor de geconstateerde problemen zijn impliciet opgenomen in de punten die hiervoor zijn opgenomen en dus evident.

Daar wil ik er graag nog één aan toevoegen. Wilt u als onderzoekscommissie heldere aanbevelingen doen en er eer in leggen dat een aantal van de aanbevelingen ook echt uitgevoerd gaat worden. Te veel onderzoekscommissies van de Kamer hebben schitterende rapporten geschreven, die daarna helaas maar zeer ten dele zijn uitgevoerd.